

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ РИЗИКАМИ: МЕНЕДЖМЕНТ, ПРАВОВА СТАТИСТИКА ТА СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Ірина Миколаївна Царик

кандидат економічних наук,
начальник кафедри гуманітарних дисциплін,
Пенітенціарна академія України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9479-5750>
E-mail: happy2020home@gmail.com

Крістіна Юріївна Сіренко

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри формування та розвитку професійної компетентності персоналу
Державної кримінально-виконавчої служби України,
Пенітенціарна академія України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2762-5938>
E-mail: user.ks563@gmail.com

Світлана Геннадіївна Суворова

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін,
Пенітенціарна академія України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7089-2524>
E-mail: svetlanasuvorovach@gmail.com

У статті досліджено економіко-правові засади управління професійними ризиками в умовах трансформації національної економіки та підвищення вимог до безпеки праці. Обґрунтовано необхідність інтеграції правового регулювання, менеджменту охорони праці, правової статистики та страхового забезпечення у формуванні ефективної системи управління професійними ризиками. Проаналізовано статистичну інформацію Державної служби України з питань праці та Пенсійного фонду України у виявленні тенденцій виробничого травматизму, визначенні ризиконебезпечних сфер діяльності та обґрунтуванні управлінських рішень. Розглянуто економічні наслідки виробничого травматизму та механізми страхового захисту потерпілих. Запропоновано єдиний економіко-правовий механізм, у якому правове регулювання визначає правила й гарантії, статистика формує інформаційну основу, менеджмент забезпечує управлінські рішення, а страхування гарантує фінансовий захист. Визначено перспективи цифровізації оцінювання та моніторингу професійних ризиків і посилення превентивних стимулів роботодавців.

Ключові слова: економічна теорія права; національна економіка; професійні ризики; менеджмент охорони праці; правова статистика; виробничий травматизм; соціальне страхування; страхове забезпечення; ризико-орієнтований підхід.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки України супроводжується глибокими структурними змінами, цифровою трансформацією виробничих процесів та підвищеними вимогами до збереження людського капіталу. У цих умовах особливої актуальності набуває збереження життя і здоров'я працівників як основного фактора економічного зростання та національної безпеки. Традиційна система охорони праці, орієнтована переважно на реагування за фактом настання нещасного випадку, виявляє свою недостатню ефективність. Натомість виникає нагальна потреба у формуванні цілісного економіко-правового механізму управління професійними ризиками, що поєднує сучасний менеджмент безпеки, системний моніторинг правової статистики та дієві інструменти соціально-страхового захисту.

Професійний ризик як імовірність ушкодження здоров'я або смерті працівника під час виконання тру-

дових обов'язків призводить до суттєвих економічних втрат як на рівні окремого суб'єкта господарювання (прямі виплати, зупинка виробництва, втрата кваліфікованих кадрів), так і на рівні держави (витрати соціальних фондів, зниження ВВП). Відтак, розробка та впровадження превентивного менеджменту ризиків на основі економіко-правових важелів є важливим практичним завданням державного регулювання та корпоративного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні українські дослідники значну увагу приділяють переходу до ризик-орієнтованого підходу в управлінні охороною праці. Зокрема, науковці Львівської політехніки – Здановський В.Г., Радіонов М.О., Шепітчак В.Б., Солтисік Р. А. обґрунтовують доцільність оцінювання виробничих чинників на основі професійних ризиків як важливої складової підвищення ефективності системи управління охороною праці [1]. Цимбал Б.М.,

Шароватова О.П., Петрищев А.С., Малько О.Д., Артем'єв С.Р., Богатов О.І. розвивають цей підхід шляхом удосконалення методики оцінювання професійних ризиків, зокрема із визначенням залишкового ризику, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень [2]. О.О. Яворська досліджує теоретичні засади ризик-орієнтованого управління безпекою праці та здоров'ям працівників, акцентуючи увагу на системності такого управління та його взаємозв'язку зі сталим розвитком [3].

Економічно-управлінський аспект ризиків розглядає О.Р. Сватуок, пов'язуючи ризик-менеджмент з організацією праці та управлінням персоналом в умовах нестабільності [4]. Окремі аспекти управління охороною праці та оцінювання професійних ризиків досліджували Д.О. Харенко, Ю.М. Дишкантук, Л.В. Осипова [5], В. І. Павленко та О.О. Кузьменко в умовах воєнного стану [6], а також С. В. Шваб, А. О. Сірик та О. В. Євтушенко [7].

Правову складову проблеми розкриває Є.В. Станішевський, який акцентує увагу на нормативному забезпеченні професійної безпеки та охорони праці [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, аналіз наукових праць свідчить про активний розвиток ризик-орієнтованого менеджменту, оцінювання професійних ризиків та правового забезпечення охорони праці. Водночас недостатньо комплексно дослідженим залишається поєднання економіко-правових механізмів управління, статистичного оцінювання професійних ризиків та страхового забезпечення, що й визначає актуальність подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування економіко-правових засад управління професійними ризиками на основі аналізу даних правової статистики та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного соціального страхування та корпоративного менеджменту безпеки праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління професійними ризиками – це системна діяльність, яка охоплює ідентифікацію чинників, оцінювання рівня ризику, розробку та імплементацію превентивних заходів, а також моніторинг їх ефективності.

За даними оперативних матеріалів Державної служби України з питань праці (далі – Держпраці) [10], на вебпорталі представлено розподіл зареєстрованих нещасних випадків за галузями, що свідчить про суттєві галузеві відмінності у структурі виробничого травматизму. Найбільша кількість зареєстрованих нещасних випадків припадає на будівництво та промисловість будівельних матеріалів – 148 випадків, соціально-культурну сферу та торгівлю – 117, агропромисловий комплекс – 97 та транспортну галузь – 90 випадків. Значна кількість випадків також зафіксована в енергетичній галузі – 39, житлово-комунальному господарстві – 37, деревообробній промисловості – 34 та машинобуду-

ванні – 32 випадки. У металургійній промисловості зареєстровано 18 випадків, у хімічній галузі – 16, у сфері котлоагрегатів та експлуатації підйомних споруд – 13, у гірничорудній і нерудній промисловості – 12. Найменші показники спостерігаються у легкій та текстильній промисловості – 5 випадків, газовій промисловості – 5, зв'язку – 4 та нафтогазовидобувній і геологорозвідувальній галузях – 4 випадки.

Наведені дані свідчать про концентрацію виробничих ризиків насамперед у будівництві, агропромисловому комплексі, транспорті та промисловому секторі. Це пояснюється специфікою технологічних процесів, використанням машин і механізмів, роботою з підвищеною небезпекою, а також впливом організаційних та людських факторів. Отже, галузева структура виробничого травматизму має враховуватися під час формування системи управління професійними ризиками.

З позицій менеджменту наведена статистика є важливим інструментом для визначення пріоритетних напрямів превентивної політики підприємств. Використання статистичних даних про нещасні випадки дозволяє виявляти найбільш ризиконебезпечні види діяльності, визначати проблемні ділянки виробничого процесу та спрямовувати фінансові й організаційні ресурси на запобігання травматизму. Таким чином, правова статистика повинна розглядатися не лише як засіб фіксації вже настаних негативних подій, а й як інформаційна база для прийняття управлінських рішень.

Економічний аспект проблеми полягає в тому, що виробничий травматизм формує прямі та непрямі витрати для підприємств і державної системи соціального страхування. До них належать витрати на страхові виплати, лікування та реабілітацію потерпілих, компенсацію втрати працездатності, простої виробництва, заміну працівників і відновлення пошкодженого обладнання. Відтак запобігання професійним ризикам має розглядатися як економічно доцільний напрям управління, а не виключно як виконання законодавчих вимог.

Страхове забезпечення у цьому механізмі має поєднувати компенсаційну та превентивну функції. Чим ефективніше підприємство ідентифікує та мінімізує професійні ризики, тим нижчою потенційно має бути ймовірність настання страхових випадків. Тому перспективним є подальше вдосконалення економічних стимулів для роботодавців, спрямованих на інвестування у безпечні технології, навчання працівників, цифровий моніторинг умов праці та систематичне оцінювання професійних ризиків.

Таким чином, дані Держпраці підтверджують необхідність комплексного підходу до управління професійними ризиками, який поєднує правове регулювання, менеджмент, статистичний аналіз та страхове забезпечення. Використання офіційної статистики як основи для прогнозування ризиків та прийняття управлінських рішень створює передумови для переходу від реагування на наслідки виробничого травматизму до його системного попередження.

Важливою складовою економіко-правового механізму управління професійними ризиками є загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», страховиком у цій системі є Пенсійний фонд України, а об'єктом соціального страхування визначено страховий ризик та страховий випадок, з настанням яких у застрахованої особи виникає право на страхові виплати та соціальні послуги.

Система страхового забезпечення охоплює грошові страхові виплати, професійну реабілітацію, соціальну допомогу та допомогу по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням. Підставою для здійснення страхових виплат є, зокрема, акт розслідування нещасного випадку або професійного захворювання.

Масштаб фінансового забезпечення потерпілих підтверджується статистикою Пенсійного фонду України (далі – ПФУ). За даними ПФУ, у 2026 році за січень–липень кількість потерпілих, яким здійснювалися страхові виплати, становила відповідно від 137 143 до 143 812 осіб залежно від місяця, а загальна сума профінансованих страхових виплат за цей період досягла 8 977,78 млн грн.

Зазначені показники свідчать про значний економічний масштаб наслідків професійних ризиків та необхідність посилення превентивної складової системи страхування. Водночас чинне законодавство передбачає щорічний перерахунок щомісячних страхових виплат, що забезпечує їх адаптацію до зміни споживчих цін і середньої заробітної плати. У 2026 році такий перерахунок здійснюється з 1 березня.

Отже, страхове забезпечення доцільно розглядати не ізольовано від менеджменту професійних ризиків, а як складову єдиного економіко-правового механізму, у якому статистичні дані про нещасні випадки повинні використовуватися для ідентифікації ризиків, управлінського планування превентивних заходів та оцінювання їх економічної ефективності.

Страхове забезпечення потерпілих включає декілька видів виплат, спрямованих на компенсацію шкоди, заподіяної здоров'ю працівника. До них належать допомога по тимчасовій непрацездатності, одноразова допомога у разі стійкої втрати професійної працездатності, щомісячні страхові виплати, виплати у разі смерті потерпілого, а також інші передбачені законодавством види соціального забезпечення. Таким чином, страхова система виконує насамперед компенсаційну та соціально-захисну функції.

Водночас сучасна концепція управління професійними ризиками потребує посилення превентивної функції страхування. Сам факт здійснення страхових виплат не усуває причини виникнення професійного ризику, а лише забезпечує компенсацію його наслідків. Тому економічно обґрунтована система має бути орієнтована на поєднання компенсаційних механізмів

із заходами, спрямованими на недопущення страхових випадків.

Показовою є динаміка нормативного регулювання страхових виплат у 2026 році. З 1 березня 2026 року щомісячні страхові виплати потерпілим унаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання було перераховано із застосуванням коефіцієнта 1,121, при цьому сума підвищення для кожного одержувача визначається індивідуально, а максимальний розмір підвищення становить 2595 грн.

Крім того, у 2026 році визначено мінімальні та максимальні розміри щомісячних страхових виплат для осіб, яким уперше встановлено стійку втрату професійної працездатності. Максимальний розмір щомісячної страхової виплати не може перевищувати чотирьох мінімальних заробітних плат, що у 2026 році становить 34 588 грн.

Наведені положення демонструють безпосередній взаємозв'язок правової та економічної складових страхового механізму. З одного боку, законодавство встановлює гарантований рівень соціального захисту потерпілих, а з іншого – визначає фінансові параметри компенсації наслідків професійних ризиків. Водночас для роботодавця найбільш економічно ефективною стратегією залишається запобігання страховим випадкам шляхом інвестування у безпечні технології, належну організацію праці, професійне навчання працівників та функціонування ефективної системи управління охороною праці.

У цьому контексті особливого значення набуває менеджмент професійних ризиків. Його завдання полягає не тільки у виконанні мінімальних законодавчих вимог, а й у формуванні на підприємстві постійно діючої системи виявлення, оцінювання та контролю ризиків. Ефективність такої системи доцільно оцінювати за допомогою комплексу показників, серед яких кількість нещасних випадків, частота та тяжкість травматизму, кількість професійних захворювань, тривалість тимчасової непрацездатності, обсяг страхових виплат та витрати підприємства на превентивні заходи.

Саме тут виникає безпосередній зв'язок між менеджментом і правовою статистикою. Статистичні дані про виробничий травматизм повинні використовуватися керівництвом підприємства не лише для звітності, а як інформаційна база для прийняття управлінських рішень. Аналіз частоти та причин нещасних випадків дозволяє визначати найбільш небезпечні виробничі процеси, оцінювати ефективність уже запроваджених заходів та встановлювати пріоритетні напрями фінансування системи охорони праці.

З огляду на це пропонується розглядати правову статистику як один із ключових інформаційних інструментів ризик-менеджменту. Її практична цінність полягає у можливості переходу від реагування на вже здійснені страхові випадки до прогнозування ймовірності їх виникнення. Для цього статистичні показники можуть бути інтегровані до цифрових систем управління ризиками, що забезпечить оперативне виявлення негатив-

них тенденцій та своєчасне коригування управлінських рішень.

Окрему роль у такій системі відіграє цифровізація процесів управління професійними ризиками. Формування електронних карт ризиків, автоматизований облік небезпечних факторів, цифровий моніторинг умов праці та накопичення інформації про нещасні випадки створюють передумови для більш об'єктивного оцінювання рівня професійного ризику. Водночас цифрові інструменти дозволяють поєднати дані про умови праці, результати оцінювання ризиків, статистику травматизму та інформацію про страхові випадки.

Таким чином, запропонований підхід передбачає функціонування єдиного економіко-правового механізму, у якому правове регулювання визначає правила та гарантії, правова статистика забезпечує інформаційну основу, менеджмент перетворює статистичні дані на управлінські рішення, а страхування забезпечує фінансовий захист у разі реалізації професійного ризику.

Перспективним напрямом удосконалення цього механізму є посилення економічної зацікавленості роботодавців у зниженні рівня професійних ризиків. Доцільним є формування системи показників, за допомогою яких можна оцінювати не лише кількість страхових випадків, а й результативність превентивних заходів. Такими показниками можуть бути рівень травматизму, частота повторних порушень вимог охорони праці, обсяг інвестицій у безпеку праці, частка працівників, охоплених навчанням, та рівень виконання заходів за результатами оцінювання професійних ризиків.

Відповідно, економічна ефективність управління професійними ризиками має визначатися не тільки через скорочення витрат на ліквідацію наслідків нещасних випадків, а й через співвідношення витрат на превентивні заходи та економічного ефекту від зниження ймовірності настання страхових випадків. Такий підхід дозволяє розглядати охорону праці як складову стратегічного менеджменту підприємства, а не як виключно нормативно визначений обов'язок роботодавця.

Отже, сучасна система управління професійними ризиками повинна трансформуватися від переважно реактивної моделі, за якої основна увага приділяється розслідуванню та компенсації наслідків нещасних

випадків, до превентивної моделі. Її основу має становити постійний цикл:

ідентифікація ризику → статистичне оцінювання → управлінське рішення → превентивний захід → моніторинг результату → коригування управлінської політики.

Саме така модель забезпечує поєднання економічних, правових та управлінських інструментів і відповідає сучасним підходам до забезпечення безпеки праці.

Висновки. Проведене дослідження дозволило визначити управління професійними ризиками як комплексну економіко-правову систему, функціонування якої потребує взаємодії правового регулювання, менеджменту, правової статистики та страхового забезпечення. Аналіз нормативної бази та офіційних матеріалів свідчить, що страхова складова забезпечує важливий соціальний захист потерпілих, однак її ефективність має оцінюватися не лише за обсягом здійснених виплат, а й за здатністю системи стимулювати роботодавців до запобігання страховим випадкам.

Правова статистика виробничого травматизму повинна використовуватися як інформаційна основа ризик-менеджменту. Її інтеграція у процеси управління дозволяє виявляти найбільш небезпечні сфери діяльності, встановлювати причини травматизму, визначати пріоритетні превентивні заходи та оцінювати їх результативність.

Обґрунтовано доцільність переходу від переважно компенсаційного підходу до професійних ризиків до превентивної моделі, в якій страхове забезпечення доповнюється системним управлінням ризиками на рівні підприємства. Важливою передумовою такої трансформації є цифровізація обліку та оцінювання професійних ризиків, що дозволяє поєднати статистичні, управлінські та фінансові дані.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методики кількісного оцінювання ефективності управління професійними ризиками та побудові економіко-математичної моделі, яка дозволить встановити взаємозв'язок між рівнем професійного ризику, превентивними витратами підприємства, частотою страхових випадків та обсягом страхового забезпечення. Практичне застосування такої моделі сприятиме обґрунтуванню управлінських рішень та підвищенню економічної ефективності системи охорони праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Здановський В. Г., Радіонов М. П., Сепічак В. В., Солтисик Р. А. Застосування ризик-орієнтованого підходу до оцінки виробничих чинників з метою підвищення дієвості системи управління охороною праці. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2021. № 24. С. 12–23.
2. Цимбал Б. М., Шароватова О. П., Петрищев А. С., Артем'єв С. Р., Богатов О. І., Малько О. Д. Удосконалення ризик-орієнтованого управління безпекою та гігієною праці. *Проблеми надзвичайних ситуацій*. 2023. № 1 (37). С. 57–76.
3. Яворська О. О. Теоретичні засади ризик-орієнтованого управління безпекою праці та здоров'ям працівників в умовах сталого розвитку : дис. д-ра техн. наук : 05.26.01. Дніпро, 2024.
4. Сватюк О. Р. Управління ризиками і організуванням праці персоналу підприємства в умовах нестабільності. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 4. С. 8–15.
5. Харенко Д. О., Дишкантюк Ю. М., Осипова Л. В. Управління охороною праці в ресторанному бізнесі та харчовій промисловості. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5448/5391>
6. Павленко В. І., Кузьменко О. О. Ризики в сфері охорони праці в умовах воєнного стану. *Безпека людини у сучасних умовах : зб. доп. 17-ї Міжнар. наук.-метод. конф.*, 4–5 груд. 2025 р. Харків, 2025. С. 37–39.

7. Шваб С. В., Сірик А. О., Євтушенко О. В. Оцінка професійних ризиків – підвищення ефективності системи управління охороною праці підприємств галузі гостинності. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : матеріали 91-ї Міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів*, 07–11 квіт. 2025 р. Київ : НУХТ, 2025. Ч. 2. С. 192.
8. Шаманський С. Й., Шаманська Л. М. Підвищення безпеки праці шляхом управління ризиками при організації процесів водовідведення. *Просторовий розвиток*. 2025. № 14. С. 206–217.
9. Станішевський Є. В. Професійна безпека, охорона та безпека праці працівника як сторони трудових відносин в сучасних умовах: питання термінологічного визначення та закріплення. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 48 (2). С. 225–235.
10. Державна служба України з питань праці. Офіційний вебсайт. URL: <https://dsp.gov.ua/>

REFERENCES:

1. Zdanovskyi V. H., Radionov M. P., Sepichak V. V. & Soltysik R. A. (2021). Zastosuvannya ryzyk-oriiientovanoho pidkholu do otsinky vyrobnychkykh chynnykiv z metoiu pidvyshchennia diievosti systemy upravlinnia okhoronoiu pratsi [Application of a risk-oriented approach to the assessment of production factors to improve the effectiveness of the occupational safety management system]. *Visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiedialnosti*, 24, 12–23.
2. Tsymbal B. M., Sharovatova O. P., Petryshchev A. S., Artemiev S. R., Bohatov O. I. & Malko O. D. (2023). Udoskonalennia ryzyk-oriiientovanoho upravlinnia bezpekoiu ta hihienoiu pratsi [Improvement of risk-oriented management of occupational safety and hygiene]. *Problemy nadzvychainykh sytuatsii*, 1(37), 57–76.
3. Yavorska O. O. (2024). *Teoretychni zasady ryzyk-oriiientovanoho upravlinnia bezpekoiu pratsi ta zdoroviam pratsivnykiv v umovakh staloho rozvytku* [Theoretical foundations of risk-oriented management of occupational safety and workers' health in the context of sustainable development] [Doctoral dissertation, Dnipro].
4. Svatiuk O. R. (2024). Upravlinnia ryzykamy i orhanizuvanniam pratsi personalu pidpriemstva v umovakh nestabilnosti [Risk management and organization of enterprise personnel work under conditions of instability]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, 4, 8–15.
5. Kharenko D. O., Dyshkantiuk Yu. M. & Osypova L. V. (2025). Upravlinnia okhoronoiu pratsi v restorannomu biznesi ta kharchovii promyslovosti [Occupational safety management in the restaurant business and food industry]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 71. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5448/5391>
6. Pavlenko V. I. & Kuzmenko O. O. (2025). Ryzyky v sferi okhorony pratsi v umovakh voiennoho stanu [Occupational safety risks under martial law]. In *Bezpeka liudyny u suchasnykh umovakh: Zbirnyk dopovidei 17-yi Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii* (pp. 37–39). Kharkiv.
7. Shvab S. V., Siryk A. O. & Yevtushenko O. V. (2025). Otsinka profesiinykh ryzykiv – pidvyshchennia efektyvnosti systemy upravlinnia okhoronoiu pratsi pidpriemstv haluzi hostynnosti [Occupational risk assessment as a means of improving the effectiveness of occupational safety management systems in hospitality enterprises]. In *Naukovi zdobutky molodi – vyrishenniu problem kharchuvannia liudstva u XXI stolitti: Materialy 91-yi Mizhnarodnoi naukovo konferentsii molodykh uchenykh, aspirantiv i studentiv* (Part 2, p. 192). Kyiv: NUFT.
8. Shamanskyi S. Y. & Shamanska L. M. (2025). Pidvyshchennia bezpeky pratsi shliakhom upravlinnia ryzykamy pry orhanizatsii protsesiv vodovidvedennia [Improving occupational safety through risk management in the organization of wastewater processes]. *Prostorovi rozvytok*, 14, 206–217.
9. Stanishevskiy Ye. V. (2024). Profesiina bezpeka, okhorona ta bezpeka pratsi pratsivnyka yak storony trudovykh vidnosyn v suchasnykh umovakh: Pytannia terminolohichnoho vyznachennia ta zakriplennia [Professional safety, occupational health and safety of an employee as a party to labor relations in modern conditions: Issues of terminology and legal consolidation]. *Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka*, 48(2), 225–235.
10. Derzhavna sluzhba Ukrainy z pytan pratsi. (n.d.). Ofitsiinyi vebсайт. Retrieved September 1, 2026, from <https://dsp.gov.ua/>

ECONOMIC AND LEGAL PRINCIPLES OF PROFESSIONAL RISK MANAGEMENT: MANAGEMENT, LEGAL STATISTICS, AND INSURANCE COVERAGE

Iryna Tsaryk

PhD in Economics,
Head of the Department of Humanities,
Penitentiary Academy of Ukraine

Kristina Sirenko

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Formation and Development
of Professional Competence of Personnel
of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine,
Penitentiary Academy of Ukraine

Svitlana Suvorova

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Humanities,
Penitentiary Academy of Ukraine

The article examines the economic and legal principles of professional risk management in the context of transformation of the national economy and increasing occupational safety requirements. The purpose of the study is to substantiate an integrated approach to professional risk management based on the interaction of legal regulation, occupational safety management, legal statistics, and insurance. Professional risk is considered as a complex economic and legal category associated with the probability of harm to the health and working capacity of an employee under hazardous and harmful occupational factors. The role of official statistical information from the State Labour Service of Ukraine and the Pension Fund of Ukraine is analyzed in identifying trends in occupational injuries, determining risk-prone areas of economic activity, and substantiating management decisions. The economic consequences of occupational injuries are considered, including insurance payments, temporary loss of working capacity, rehabilitation costs, production downtime, and other losses. Particular attention is paid to the preventive potential of statistical information, which should be used not only to record adverse events but also for risk assessment, preventive planning, and monitoring of occupational safety measures. The study substantiates an integrated economic and legal mechanism in which legal regulation establishes institutional rules and guarantees, legal statistics provides the information basis, management transforms statistical data into organizational and economic decisions, and insurance ensures financial protection when professional risks materialize. The importance of digitalization is emphasized, including electronic risk maps, digital monitoring of working conditions, and integration of statistical, managerial, and financial information. The proposed model is based on a continuous cycle of risk identification, statistical assessment, decision-making, preventive measures, monitoring, and adjustment. Prospects for improving economic incentives for employers and developing quantitative methods for evaluating the effectiveness of professional risk management are identified.

Keywords: economic theory of law; national economy; professional risks; occupational safety management; legal statistics; occupational injuries; social insurance; insurance coverage; risk-oriented approach.

JEL Classification: J28, G22, M12, K31

Дата надходження статті: 02.09.2026

Дата прийняття статті до публікації: 09.10.2026

Дата публікації статті: 15.10.2026